

14,65
Н 30

В.М. НАХАПЕТОВ, Ю.С. ГАВРИШКО,

В.Ю. ТИЩЕНКО, А.М. ШЕВЧЕНКО

НАРОДЖЕНИЙ ОДЕСЬКИМ НЕБОМ

105

О Д Е С Ь К И Й А В І А Ц І Й Н И Й З А В О Д

Де мрії білосніжний лебідь
Злетів у зоряну блакить,
Народжений одеським небом,
Ти став легендою століть!

U 65
H 30

105

О Д Е С Ь К И Й А В І А Ц І Й Н И Й З А В О Д

В.М. НАХАПЕТОВ, Ю.С. ГАВРИШКО,
В.Ю. ТИЩЕНКО, А.М. ШЕВЧЕНКО

НАРОДЖЕНИЙ ОДЕСЬКИМ НЕБОМ

НАРИСИ ІСТОРІЇ ЗАВОДУ

130988

ХАРКІВ
«ПРАВО»
2016

УДК 629.73(477.74)

ББК 39.92

Н 30

Авторський колектив:

В. М. Нахапетов, Ю. С. Гавришко, Ю. В. Тищенко, А. М. Шевченко
(автор епіграфів – **Ю. С. Гавришко**)

За загальною редакцією кандидата технічних наук,
Заслуженого машинобудівника України **В. В. Юхачова**

Автори книги висловлюють вдячність за сприяння і допомогу:

- колективу Одеського обласного архіву;
- співробітникам Архіву УСБУ в Одеській області;
- співробітникам відділу «Одесика» Одеської державної наукової бібліотеки імені О. М. Горького;
- керівництву Меморіального музею-квартири родини Гризодубових (м. Харків);
- співробітникам Одеського обласного військового комісаріату;
- адміністрації Луганського авіаційно-ремонтного заводу МО України;
- спеціалістам Управління культури при адміністрації м. Кримська і Кримського району Краснодарського краю Російської Федерації

Народжений одеським небом : нариси історії заводу / В. М. Нахапетов, Ю. С. Гавришко,
Н 30 В. Ю. Тищенко, А. М. Шевченко ; [за заг. ред. В. В. Юхачова]. – Х. : Право, 2016. – 288 с. : іл.

ISBN 978-966-458-997-7

Книга знайомить з історією становлення і розвитку найстарішого в Україні авіабудівного й авіа-ремонтного підприємства – державного підприємства «Одеський авіаційний завод». Розповідь про трудовий і бойовий шлях колективу ілюструється великою кількістю архівних і сучасних фотоматеріалів, які зафіксували знаменні події у житті колективу.

УДК 629.73(477.74)

ББК 39.92

© Нахапетов В. М., Гавришко Ю. С., Тищенко В. Ю.
Шевченко А. М., 2016

© Державне підприємство «Одеський авіаційний завод», 2016

© ФО-П Кочетков О. В., художнє оформлення, 2016

© Видавництво «Право», 2016

ISBN 978-966-458-997-7

Шановні читачі!

Однією з найяскравіших сторінок в історії людства є народження і стрімкий розвиток авіаційної науки та літакобудування. У цьому сенсі наша вітчизняна наука та авіаційне виробництво від перших літальних апаратів, важчих за повітря, до сучасних авіаційних комплексів має провідне історичне та практичне значення. Переконливим свідченням цього твердження є літературно-публіцистичне видання «Народжений одеським небом», присвячене легендарному державному підприємству «Одеський авіаційний завод».

У ці дні найстаріше авіаційне підприємство України урочисто відзначає 105-ту річницю від дня заснування і для мене є великою честю представити вам цей унікальний історичний літопис, що відображає цілу епоху натхненної праці, творчого пошуку і звитяжної боротьби українських авіаторів у всіх історичних умовах та на всіх етапах зародження, становлення й розвитку авіаційного виробництва.

Уже перші сторінки книги свідчать про те, як шанобливо та сумлінно бережуть історію не тільки свого рідного підприємства, а й усієї України у трудовому колективі заводу, а фінальні рядки – з якою повагою ставиться нинішнє покоління заводчан до майстрів авіаційного виробництва, заслужених ветеранів праці.

Із глибокою вдячністю щиро вітаю одеських літакобудівників зі святом та бажаю нових досягнень і творчих перемог на честь Української держави та вітчизняної авіації.

Упевнений, що Одеський авіаційний завод і надалі буде гідним продовжувачем великих досягнень та історичних традицій своїх славетних попередників.

З повагою

Генеральний директор
державного концерну «УКРОБОРОНПРОМ»

Роман РОМАНОВ

Шановні читачі та колеги!

Ви тримаєте в руках унікальний історичний літопис – біографію Одеського авіаційного заводу, яка є прямим відображенням історії вітчизняної авіації.

Мені, як і всім людям з авіаційною долею, випала велика нагода і честь через це видання доторкнутися до історичних подій, пов'язаних із зародженням та розвитком літакобудування і авіаційного ремонту протягом більш як століття.

Фундаментальна праця одеських дослідників та цінителів історії вражає глибиною пошуку, відданістю традиціям авіації і сумлінним та шанобливим ставленням до свого минулого.

З високою гордістю та професійною вдячністю звертаюся до тих, хто присвятив кращі роки свого життя важкій авіаційній праці, яка дозволила вашому усталеному підприємству йти в ногу з часом на всіх етапах розвитку виробництва. Ваша професійна майстерність і невичерпна енергія, інженерна мудрість і новаторські розробки є важливою складовою бойового потенціалу Повітряних сил Збройних Сил України, а в цілому – і обороноздатності нашої держави.

Сьогодні, як і багато років тому, Одеський авіаційний завод це – провідне підприємство з могутнім науково-технічним потенціалом і чіткими виробничими перспективами, що дозволяє виконувати державні та інші замовлення з високою гарантією надійності та якості виготовленої продукції і сервісних послуг.

Вироби і послуги з торговим знаком «АВІРС» користуються широким попитом і в Україні, і далеко за її межами, що свідчить про високий рівень виробництва та вірність понад віковим традиціям колективу легендарного Одеського авіаційного заводу.

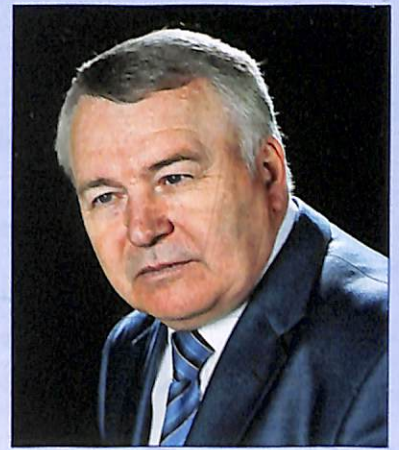
Народжений одеським небом 105 років тому, ваш завод не старіє, а впевнено крокує дорогою технічного прогресу і нових технологій у сучасному авіаційному виробництві.

Від щирого серця вітаю колег-авіаторів і всіх заводчан із 105-ю річницею від дня народження державного підприємства «Одеський авіаційний завод» і бажаю яскравих перемог на благо Української держави!

З повагою

Командувач Повітряних сил
Збройних Сил України,
генерал-лейтенант

Сергій ДРОЗДОВ

Дорогі друзі! Шановні читачі!

З особливим хвилюванням та гордістю представляю вашій увазі документально-художнє видання про славний історичний шлях, сьогоднішній день і майбутні плани нашого рідного Одеського авіаційного заводу, який відзначає 105-ту річницю з дня заснування.

Завод-трудівник, завод-боєць, завод-мрійник і творець є учасником, свідком і ровесником народження і розвитку вітчизняної та світової авіації.

Уважний і вдумливий читач на сторінках цієї книги легко помітить велике прагнення і титанічну працю наших легендарних попередників на шляху до підкорення небесних просторів, де крилату фразу – «Перемога в повітрі кується на землі!» – переконливо підтверджують кожне слово та кожен історичний фотознімок.

З висоти сьогоднішнього дня героїчний літопис нашого рідного підприємства звучить і виглядає особливо яскраво та вражаюче. Нас дивують і по-людськи захоплюють мужність, сміливість та особиста відвага одеських першопрохідців неба і мудра далекоглядність засновників авіаційного виробництва.

Ми пишаємося подвигами заводчан-авіаремонтників у роки воєнних випробувань. А як не захоплюватися епохою відродження за П. М. Розова у післявоєнний період! І скільки таланту, розуму й енергії керівництво та весь трудовий колектив заводу поклали на вівтар збереження та розвитку виробництва в період становлення незалежної молоді Української держави!

До речі, і нинішнє покоління одеських авіабудівників і ремонтників гідно несе трудову вахту в ім'я процвітання рідного підприємства і зміцнення Української держави.

Кожного разу, оглядаючи легендарний шлях рідного підприємства, відчуваю душевну вдячність Богові та Долі за свою причетність до його трудових подвигів і звершень, адже більше чотирьох десятиліть моє життя, як і життя багатьох ветеранів-авіаторів, нерозривно пов'язане з Одеським авіаційним заводом.

Твердо вірю, що всі історичні та виробничі досягнення, славні авіаційні перемоги і трудові традиції ми збережемо і в майбутньому примножимо.

Висловлюю щирі вдячність усім поколінням одеських авіабудівників і авіаремонтників, закликаю вас любити, берегти та розвивати наш улюблений і прекрасний завод, адже, як свідчить одна з мудрих притч царя Соломона, «Хто стереже смоківницю, той буде їсти плоди її!».

Народжене одеським небом на зорі світової авіації, наше підприємство на крилах часу впевнено прямує до нових звершень і висот!

З повагою

Генеральний директор державного підприємства
«Одеський авіаційний завод»,
кандидат технічних наук, лауреат Державної премії,
Заслужений машинобудівник України

Віталій ЮХАЧОВ

ЗМІСТ

Глава I

ПЕРШІ КРОКИ

_ 9

Глава II

ВСЕ ВИЩЕ, ВИЩЕ І ВИЩЕ...

_ 45

Глава III

ДОРОГАМИ ВІЙНИ

_ 77

Глава IV

ВЕЛИКА ЕПОХА РОЗОВА

_ 111

Глава V

НА КРИЛАХ ЧАСУ

_ 145

Глава VI

КУРС ГЕНЕРАЛЬНОГО ДИРЕКТОРА

_ 179

Глава VII

ЛЮДИ – НАШЕ БАГАТСТВО

_ 239

Глава VIII

ЗОЛОТИЙ ФОНД ПІДПРИЄМСТВА

_ 277

